

Žeimių parapijai 500 metų

JONAVOS R. ŽEIMIŲ MOKYKLA-DAUGIAFUNKCIS CENTRAS

Žeimių mokyklos muziejus

2022 m.

Žeimių miestelio centrą puošia didinga moderniosios gotikos bažnyčia.

Šiomet Žeimių parapija mini 500 metų jubiliejų.

Žeimiai – sena lietuviška gyvenvietė,
istorijos šaltiniuose minima nuo XIV a.
Žeimiai buvo valsčiaus centras, priklausė
Lietuvos žemei.

Žeimių vardo kilmė

1. Miestelio vardas –
Žeĩmiai – sietinas su
asmenvardžiais **Žeĩmis,**
Žeimelis, Žeimys.
2. Galėjo kilti nuo
bendrinio žodžio
žeimys - „tas, kuris
sušalo; šiaurietis“ arba
žeimė - „šalta vieta“.

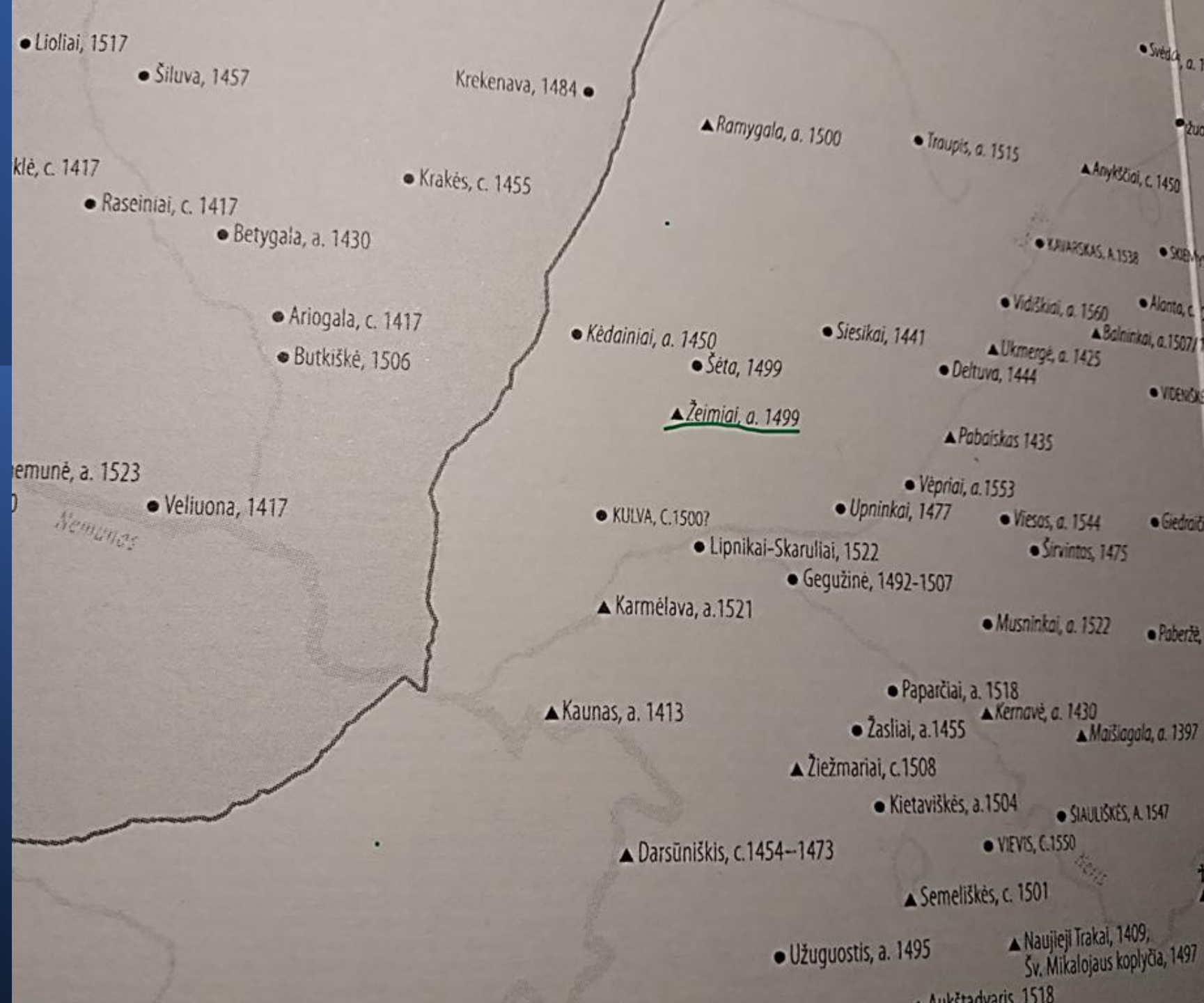

- 1363 m. Žeimius paminėjo kryžiuočių kronikininkas Vygandas Marburgietis, aprašydamas Ordino kariuomenės plėšikavimus Žeimiuose.
- XIV a. Žeimiuose buvo medinė pilis, kuri sudegė kryžiuočių antpuolių metu.
- 1387 m. karalius Jogaila dovanojo Žeimius savo broliui Skirgailai.
- XV a. pab. šaltiniuose minimas Žeimių dvaras.
- 1528 m. paminėtas Žeimių miestelis.

- Yra žinoma, kad XV-XVI a. sandūroje Žeimiuose jau stovėjo bažnyčia.
- Pirmąją Romos katalikų bažnyčią Žeimiuose fundavo tuometinis Žeimių dvarininkas, Vitebsko kaštelionas Andrius Zaviša.

Yra minima, kad
Žeimių
miestelyje
medinė
bažnyčia stovėjo
jau iki 1499 m.

1522 m. Vilniaus vyskupijos bažnyčių surašyme paminėta tuomet dar nekonsekrutuota Žeimių bažnyčia.

- Istorikų teigimu, tai pirmas tiesioginis ir neabejotinas liudijimas apie Žeimių bažnyčios egzistavimą ir funkcionavimą.

nigro. Item antependium de nigro hatnas.

Altarista Albertus Lasnyewsky tituli Sancte Trinitatis¹⁴ habet unum calicem argenteum. Item crux argentea. Item ornatus duo de kamcha burka et de sathyn nigro. Item antependia duo similiter de kamcha et de sathyn.

Altarista Lucas tituli Decem milia militum¹⁵ habet unum tantum ornatum de kamcha et antependium similiter de kamcha; calicem non habet.

Altarista Andreas tituli Nativitatis Marie¹⁶ habet unum calicem cum patena. Item pectorale argenteum. Item ornatus duo, antependium unum.

Ecclesia in Wpnyky consecrata¹⁷ Item habet calices cum patenis quatuor, unus ex eis deauratus. Item crux argentea ad medium deaurata. Item ornatus novem, unus ex eis de slothochlaw. Item cappe due de kamcha bone.

Szeymy ecclesia non consecrata¹⁸. Item ecclesia in Szeymy habet calicem unum argenteum cum patena. Item ornatus quatuor. Item cappe due, solennis et ferialis. Item antepedia duo.

Keydany^a ecclesia non consecrata¹⁹ ||

Schathy ecclesia consecrata²⁰ Item ecclesia in Schathi habet calices tres cum patenis argenteis. Item cruceam argenteam deauratam cuius sedes est erea. Item pacificale argenteum parwm. Item cappas duas bonas de kamcha. Item antependia quatuor bona, similiter de kamcha.

Romygola ecclesia non consecrata²¹. Ecclesia in Romygola habet calices tres argenteos cum patenis et quartus calix ereus deauratus; inter istos calices est unus calix valoris viginti quatuor sexagenarum. Item crux argentea valoris xxx sexagenarum. Item ornatus tres. Item antependia quatuor bona. Item cappas duas bonas. Item delmaticos duas

suis
tria. Item in
et in theologia, lega
ecclesie Wylkomyrie

Altare tituli Sancte
de margaritis. Item
cruceam de ere deau

Altare tituli Beate
unum. Item pecto

Aliud altare Beate
unum.

Altare tituli San

Onyxthi³³ Eccl
Item ampule ar
argentea³⁵. Ite
argenteum in

Altare tituli
Item antepen

Altare tituli
antependiu

Suzi

ACTA PRIMAE VISITATIONIS
DIOCESIS VILNENSIS
ANNO DOMINI 1522 PERACTAE

Vilniaus Kapitulos Archyvo Liber IIb atkūrimas

Sudarė, tekstus iš rankraščių parengė, mokslinį įvadą ir paaiškinimus parašė
S.C. Rowell M.A., PH.D. (Cantab.)

1565–1631 m. bažnyčia
priklausė evangelikų
reformatų bendruomenei.

1565 m. tuometiniam Žeimių savininkui priėmus protestantizmą, bažnyčia atiduota evangelikams reformatams. Evangelikų reformatų veikla kultūriniam Žeimių gyvenime buvo labai svarbi:

- 1595 m. Žeimiuose buvo funduota paprinė mokykla.
- 1603–1605 m. Žeimių bažnyčioje protestantizmą plėtojo evangelikų pamokslininkas Jokūbas Čieševskis.
- 1605 m. Žeimiuose išleista knyga Pavelo Gilovskio „Katekizmo išdėstymas“.

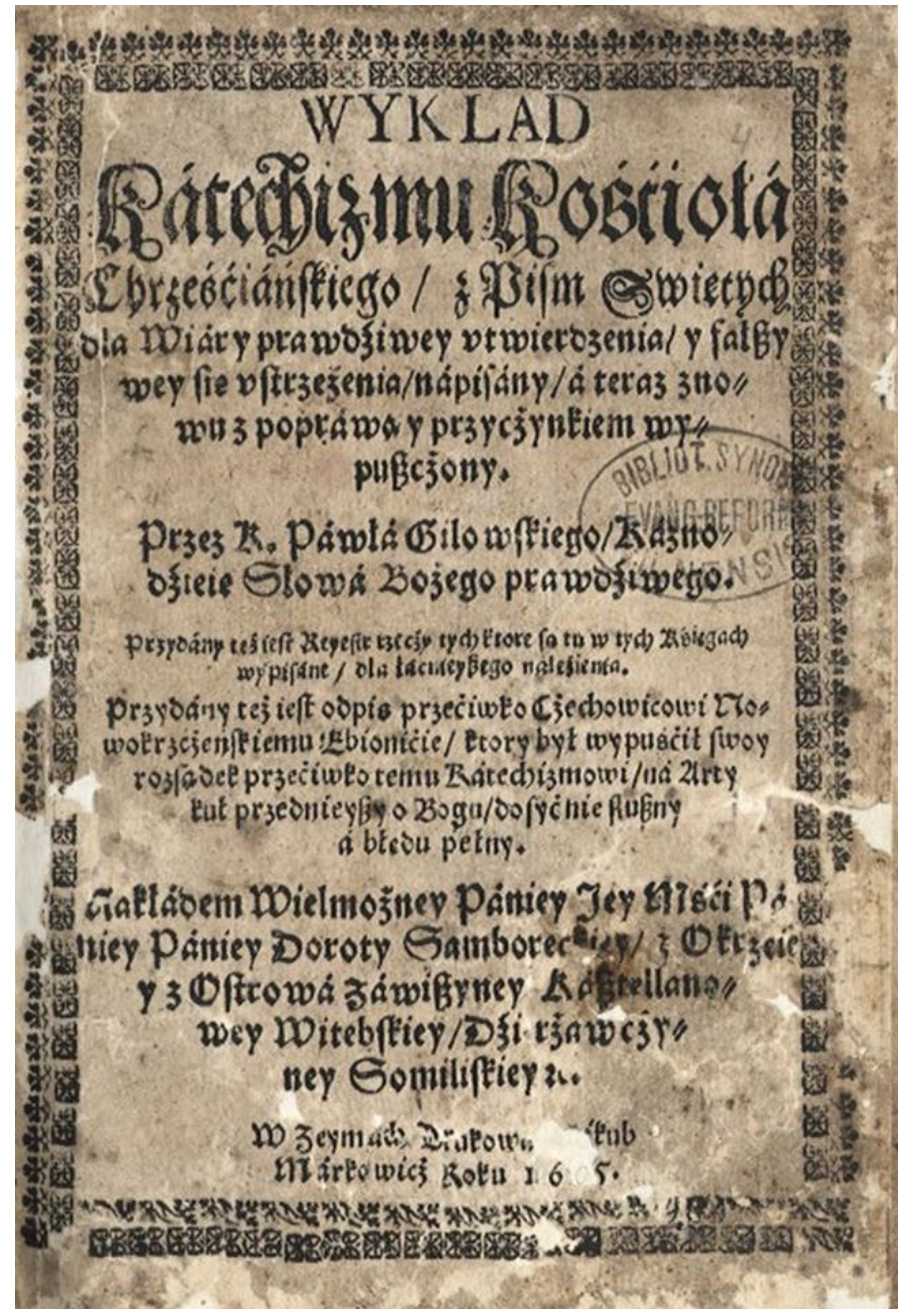

Žeimių mokyklos įkūrimas 1595 m.

- Darata Samboreckaitė-Zavišienė 1595 m. kovo 14 d. evangelikų reformatų bažnyčiai užrašė septynių valakų kaimo pajamas ir paskyrė algas kunigui ir mokytojui.
- Kovo 14 diena – Žeimių mokyklos gimtadienis.
- Šiomet paminėta 427 mokyklos įkūrimo metinė.

1605 m. Žeimiuose
išleista knyga.

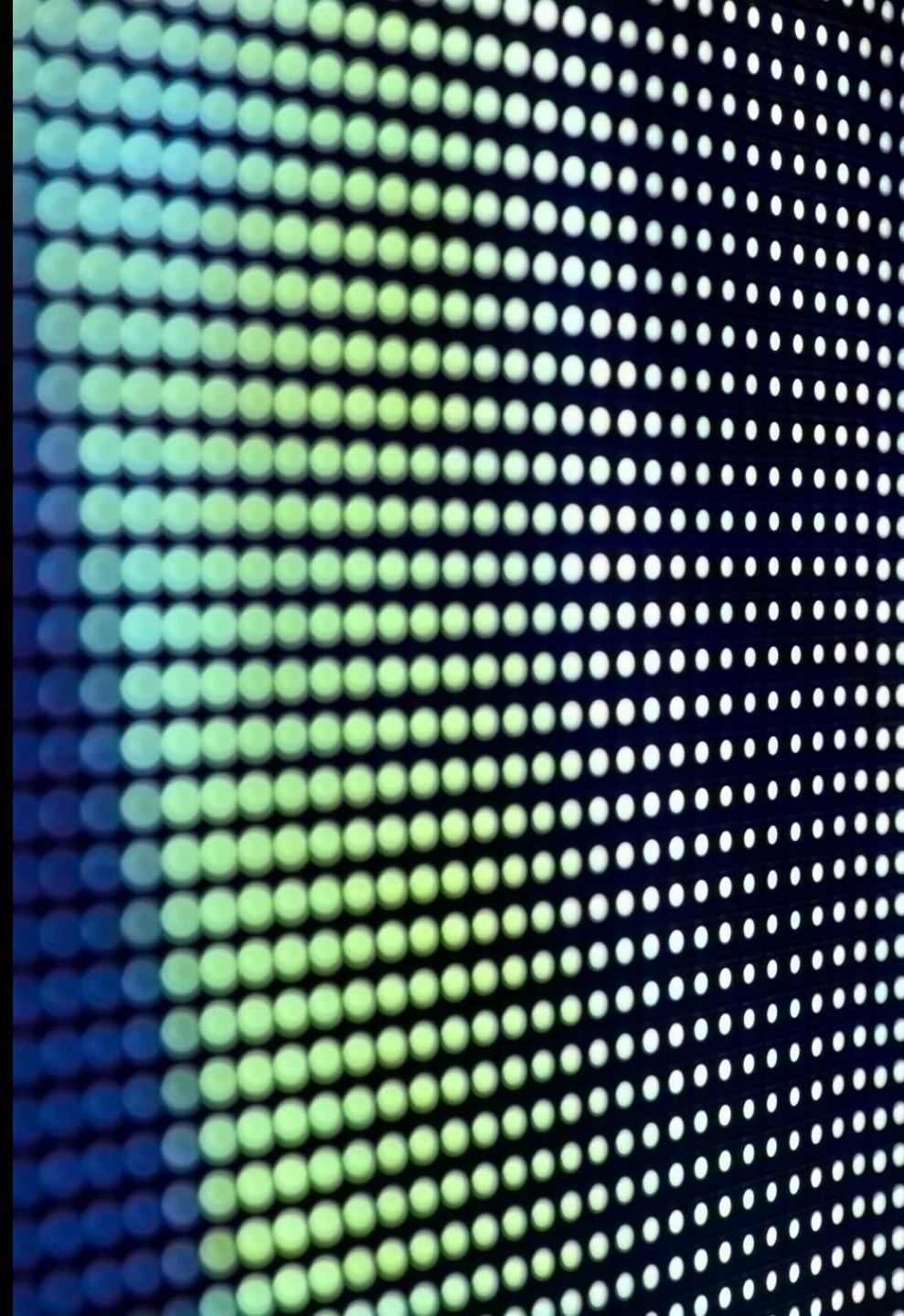
Spaustuvininkas
Jokūbas Markovičius
išspausdino knygą –
Pavelo Gilovskio
“Katekizmo
išdėstymas”.

1631 m. katalikai atgavo
Žeimių bažnyčią.

1631 m. katalikams atgavus bažnyčią,
pirmasis klebonas buvo kun. Kazimieras
Parafijanavičius.

1720 m. Smolensko kanauninkas Andrius
Medekša pakartotinai fundavo naują,
nedidelę, medinę bažnyčią Žeimiuose.

1780 m. Žeimių bažnyčiai suteiktas titulas – Švč. Mergelės Marijos Užgimimo bažnyčia

- 1780 m. Medekšos Žeimius perdavė Livonijos vyskupui Juozui Kazimierui Korvinui-Kosakovskiui, kuris toliau rūpinosi ir bažnyčia.
 - 1780 m. liepos 25 d. vyskupas konsekrovo bažnyčią, suteikiant jai Švenčiausiosios Mergelės Marijos Užgimimo titulą.
-

- XVIII a. pab. bažnyčioje buvo įvesti lenkiški pamokslai.
- XVIII a. pab. pamokslai vieną sekmadienį sakyti lietuviškai, kitą – lenkiškai.
- 1851 m. pamokslai būdavo lenkiški, tik retkarčiais lietuviški. Vėliau pamaldos laikytos tik lenkų kalba.
- 1898 m. į Žeimius atvykęs klebonas kun. M. Miežinis mėgino įvesti lietuviškus giedojimus, bet dalis parapijiečių pasipriešino.

1838 m. iš lauko akmenų sumūryta šventoriaus tvora. 1847 m. bažnyčia restauruota, pagrindinis frontonas orientuotas į vieškelį.

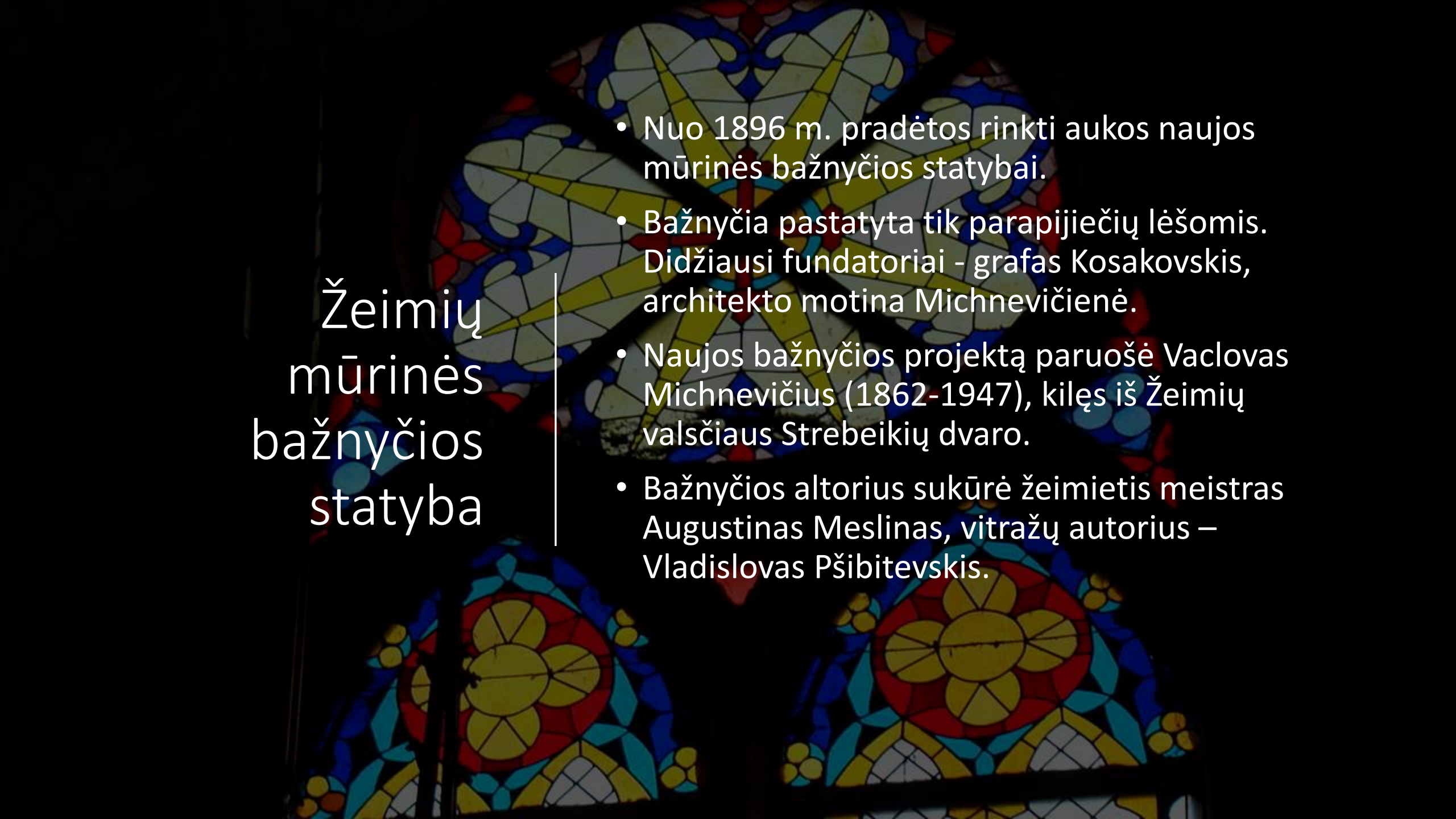
Tai buvo didelė
medinė bažnyčia
su dviem
stambiais bokštais
ir trimis altoriais.
1893 m. bažnyčia
degė.

Žeimių mūrinė bažnyčia

- Dabartinė neogotikinė šventovė Žeimiuose iškilo 1906–1909 m.
- 1909 m. Žemaičių vyskupo leidimu kun. Motiejus Miežinis pašventino Švč. Mergelės Marijos Gimimo titulu.

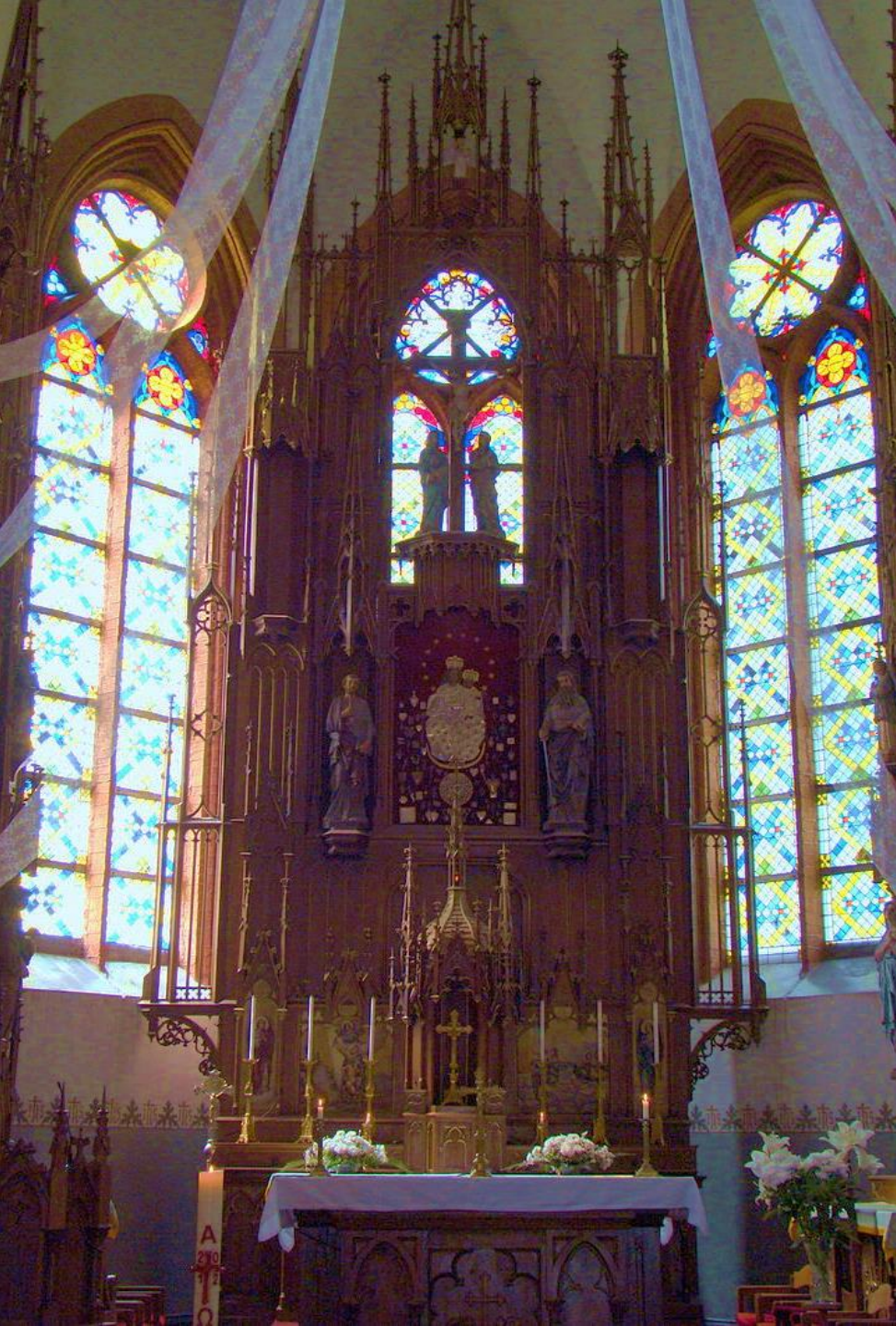

Žeimių mūrinės bažnyčios statyba

- Nuo 1896 m. pradėtos rinkti aukos naujos mūrinės bažnyčios statybai.
- Bažnyčia pastatyta tik parapijiečių lėšomis. Didžiausi fundatoriai - grafas Kosakovskis, architekto motina Michnevičienė.
- Naujos bažnyčios projektą paruošė Vaclovas Michnevičius (1862-1947), kilęs iš Žeimių valsčiaus Strebeikių dvaro.
- Bažnyčios altorius sukūrė žemietis meistras Augustinas Meslinas, vitražų autorius – Vladislovas Pšibitevskis.

Žeimių mūrinės bažnyčios architektas - inžinierius **Vaclovas Michnevičius** (1862–1947).
Jis suprojektavo mūrinę bažnyčią, statė ją veltui, neimdamas atlyginimo, palaidotas šventoriuje.

-
- Ši bažnyčia – neogotikinė grakščių formų, su smailiaarkiais langais, dviem smiliais bokštais.
 - Didžiajame altoriuje yra aptaisais dengtas maloningasis Švč. Mergelės Marijos su Kūdikiu paveikslas.

Šventoriaus koplytėlės

- Kosakovskių šeimos koplyčia mauzoliejus – tai mažosios memorialinės vėlyvojo klasicizmo architektūros paminklas.

Žeimiai prieš
Pirmąjį pasaulinį
karą. Mokytojas
Liudas
Butkevičius su
šeima.

- Pirmojo pasaulinio karo metais Žeimių bažnyčia labai nukentėjo.
- Atsitraukdama Rusijos kariuomenė 1915 m. bažnyčią susprogdino: sutrupėjo nauji vargonai, išbyrėjo visi vitražai, stipriai apgadintas kairysis bokštas, rusai išsigabeno vertingus žalvarinius varpus.
- 1915 m. Žeimius užėmusi kaizerinės Vokietijos kariuomenė bažnyčioje laikė arklius.
- Po Pirmojo pasaulinio karo bažnyčia atstatyta.
- Apie 1938 m. išlieti nauji varpai.

Žeimiai po
Pirmojo
pasaulinio karo.

Dabar parapija priklauso Kauno arkivyskupijai,
Jonavos dekanatui.

- Dabartinė Žeimių parapija priklauso Kauno arkivyskupijai, Jonavos dekanatui.
- Žeimių parapijos teritorija apima 34 gyvenvietes, didžiausia iš jų – Žeimių miestelis.
- Žeimių parapijai priklauso apie 3000 tikinčiųjų.

Žeimių šventovė šiandien.

Šaltiniai ir literatūra

- ACTA PRIMAE VISITATIONIS DIOCESIS VILNENSIS ANNO DOMINI 1522 PERACTAE. Vilniaus Kapitulos Archyvo Liber IIb atkūrimas. Sudarė S. C. Rowell. Vilnius, 2015. - VU istoriko L. Jovaišos pateikta medžiaga.
- Kavaliauskas Vilius. Lietuvos karžygiai (Vyties Kryžiaus kavalieriai 1918–1940). I–VI tomai. Vilnius, 2014 m.
- Vietinės reikšmės architektūros paminklo – buv. Žeimių dvaro ansamblio istoriniai ir menotyriniai tyrimai, Tyrimų ataskaita. – Vilnius: Paminklų konservavimo institutas, 1981.
- Bažnyčios gimtadienis. http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2006/07/14/kbend_05.html
- Irma Stundytė. Žeimių parapijos archyvas. https://www.lkma.lt/site/archive/metrastis/XXXII/32-211_232.pdf
- Mano gimtieji Žeimiai. Kultūros ir istorijos paveldas. Žeimiai, 2009.
- Jonavos rajono Žeimių vidurinė mokykla. Ukmergė, 2006.
- Žeimių mokyklos muziejaus medžiaga.
- <https://www.vle.lt>
- <https://www.facebook.com/senosfotografijos/>
- <http://gh.lt/jonava-zeimiai/>
- <https://jonbiblioteka.lt/jonavos-krasto-istorijos-apzvalga>
- <https://lt.wikipedia.org>
- <https://www.panoramas.lt/panoramata/3ce763c6915b359c8ee7>

Parengė
istorijos mokytoja
metodininkė
Valentina Zujevaitė

- Jonavos r. Žeimių mokykla-
daugiafunkcis centras
- 2022 m.

